

# Att sy kläder

med tema Fantasy, Forntid och Tomtar

MANTEL, KJORTEL, TUNIKA, BYXOR,  
HUVA, LUVA & LINDOR



Lars Bägerfeldt

## *Innehåll*

VAD BEHÖVS?	4
KJORTEL	6
TUNIKA	12
BYXOR	13
LUVA	16
HUVOR	17
MANTEL	18
BENLINDOR	23
BARNSTORLEKAR	24
SEDAN ÅTERSTÅR ...	26
SKOR	26
BEN-BEKLÄDNAD	26
BÄLTE & BÄLTESVÄSKOR	26
SMYCKEN	27
LÖSHÅR	27
SMINK och BLOD och diverse	28
LITE FUSK samt störande detaljer	29
LITEN BILDKAVALKAD	30

## Förord

Denna lilla skrift har jag mestadels gjort för att ha som stöd själv när jag syr kläder av det här slaget, men förhoppningsvis är det också till hjälp för andra. För tomtekläder krävs bara kjortel, byxor och luva, men för fantasy och forntid kan ytterligare många andra klädesplagg vara passande.

Mitt eget mål har varit att klä ut personer för att fotografera dem. Andra som syr liknande kläder kanske hellre vill uppträda på teater, maskerader eller ha dem i andra sammanhang.

Falköping — nov 2013 och lång tid därefter  
Lasse Bägerfeldt

Fri kopiering, men ange gärna källa.  
Falköping 2014.

# VAD BEHÖVS?

**MÅLET** = Mantel, kjortel, tunika, byxor, huva, luva & lindor.

Denna skrift berör dessa klädesplagg. Eftersom jag är en kille, så måste jag göra allting systematiskt och ordnat, samt en sak i taget. Hade jag haft detta häfte i min hand när jag började, skulle det ha underlättat betydligt. Skillnad är det gentemot vissa tjejer, de bara syr som om de aldrig hade gjort annat och så blir det perfekt. För oss andra är det således bra med viss handledning, så vi i varje fall slipper ringa dem ständigt och jämt.

**MÖNSTER** och viss handledning försöker jag bjuda på i denna skrift, men jämför gärna med det som finns på Internet eller något som du hittar någon annanstans.

**GROVT PAPPER**, att rita mönstren på, exempelvis brunt skyddspapper, som man kan köpa en hel rulle av. Ta något billigt.

**TUSCHPENNA**, för att rita dels på det grova papperet, dels direkt på tyget. Välj gärna en tunnare och en mer kraftig.

**SAX**, men snåla inte utan välj en riktigt bra sax, eller varför inte flera stycken med olika storlekar. De behövs nästan hela tiden. Glöm inte, en dålig sax kommer att göra dig på riktigt dåligt humör. Ta reda på hur mycket ett glatt humör är värt, och satsa den summan på en bra sax.

**KNAPPNÅLAR** brukar jag inte använda, men vissa föredrar att nåla upp pappers-mönstret på tyget innan de klipper. Eller om man ska ha flera exemplar, så lägger jag ett färdigklippt tyg över den utrullade tygrullen, för om sträcker man ut det färdigklippta tyget, så rör det sig inte. Då är det bara att klippa längs kanten.

**SYMASKIN**, såvida du inte vill sitta och sy för hand veckor i sträck. Ha förbarmelse med undertråden och bli inte uppretad när den inte gör som den borde göra. Du har inte bråttom, men du hade för bråttom när du inte fick till undertråden ordentligt, så att den bara trasslade.

**SYTRÅD** av lämplig kulör. Många sömmar syns inte och då spelar det ingen större roll, men när de syns så måste de smälta in.

**TYG** === Ojdå, vad ska man välja? Gäller det fantasy eller tomtar, handlar det bara om att det ska se rätt ut. Om det handlar om forntid kanske man är mer noggrann med att det är tidstypiska tyger och färger. Då behöver man ofta råd från någon kunnig person. Ifall du köper tyg över Internet, så ta god tid på dig och välj gärna små slattar först och titta på dem ordentligt. Till och med små provbitar av riktigt tyg som man ser i en affär, kan vara förrädiskt förvillande och missledande när man sedan ser hela tygstycket framför sig. Ofta kanske det tyg man köpt duger någorlunda, även om man egentligen hade önskat sig något annat, så för att undvika detta, gå helst direkt till en affär med stort lager och köp bara tyg som du har sett i verkligheten när det är utrullat och visas i sin helhet.

**LINJAL** för att kunna rita raka streck på tyget. Självtog jag en glasskiva (av plast) till en gammal tavelram (50 x 70 cm) från IKEA. Då ser man även rakt igenom. Den kan man också använda för att få räta vinklar.

**ERFARENHET** --- Men, var får man den ifrån? Den har man ju inte förrän man är färdig, och då behöver man inte en sådant här häfte med en massa tips och råd. Jo, nu ska ni få höra. Köp gärna en rulle superbilligt tyg, precis vad som helst, och sy efter mönstren som följer och gör samtidigt de måttjusteringar som ni tror är passande i ert fall. Jag lovar er att det är värt besväret, för det är ganska mycket som man kan komma till insikt om när man sitter där för allra första gången och tampas med problem som var okända när man var ung och konfirmerades. I varje fall var det så för mig. Jag sparade faktiskt både tid och pengar på dessa vrångstyriga prov-exemplar, som i flera fall blev felsydda på de mest otroliga sätt. Jag tänker inte avslöja hur, för det får du ta reda på själv när du gör dina egna provexemplar. Sådana fel gör man bara en gång i livet. Nu är min kvot fylld med råge.

**GARANTIER** ---- Nej, tyvärr! Är ni så enfaldiga att ni blint tror på en lika enfaldig kille (författaren) som gör detta för första gången och vill förmedla sina dyrköpta erfarenheter, så får ni nog skylla er själva ifall det går snett någonstans. Jag kan bara säga att jag har gjort allt allting i denne bok med ärliga avsikter och i god tro samt med en förhoppning om att beskrivningarna är tillräckligt kompletta och korrekta.

# KJORTELEN

Detta begrepp avser en lång och grov tunika, alltså ett yttre klädesplagg som sträcker sig ner över låren eller ända ner till fötterna.

## ALLMÄNT

- Rita upp mönstret på ett grovt papper och klipp ut det.
- Lägg det på tyget och klipp ut tygbitarna.
- 1 cm som sömsmån räcker i regel, såvida det inte är något särskilt som eftersträvas. Vill du öka på så är det bara att lägga till efter önskemål.
- Tänk på att tyg emellanåt har olika utseende på respektive sida, avig resp rät, så när du klipper ut olika delar som sedan ska sammanfogas, måste de matcha varandra.
- Om tyget är tunt eller riskerar att fransa sig, är det bra att sy runt hela kanten med zick-zack stygn först.

## SPECIFIKT

- Alla dessa dräkter kan vara ordentligt tilltagna i bredd, så försök inte figuranpassa dräkten. När man bär kjorteln, veckas lämpligen överflödigt tyg i sidorna, varefter man drar åt med skärp. Alternativt kan kvinnor ha förkläde som också gör att man drar åt runt midjan.
- Längden brukar sällan vara något problem ifall den varierar, men var noga med bredden så inte dräkten blir för smal. Om tyget exempelvis är 12 cm bredare än mönstret, låt då gärna dräkten få bli 12 cm bredare. Är man tjock, tar man i lite extra för säkerhets skull.
- Är personen ordentligt kraftig eller tjock, måste man vara noga med att fylla upp i sidorna, för framsida och baksida bör vara så släta som möjligt när man bär dräkten, men de får inte strama över bringa och mage.

Här finns det gott om tänkbara justeringar rörande kilarna och ärmarna.

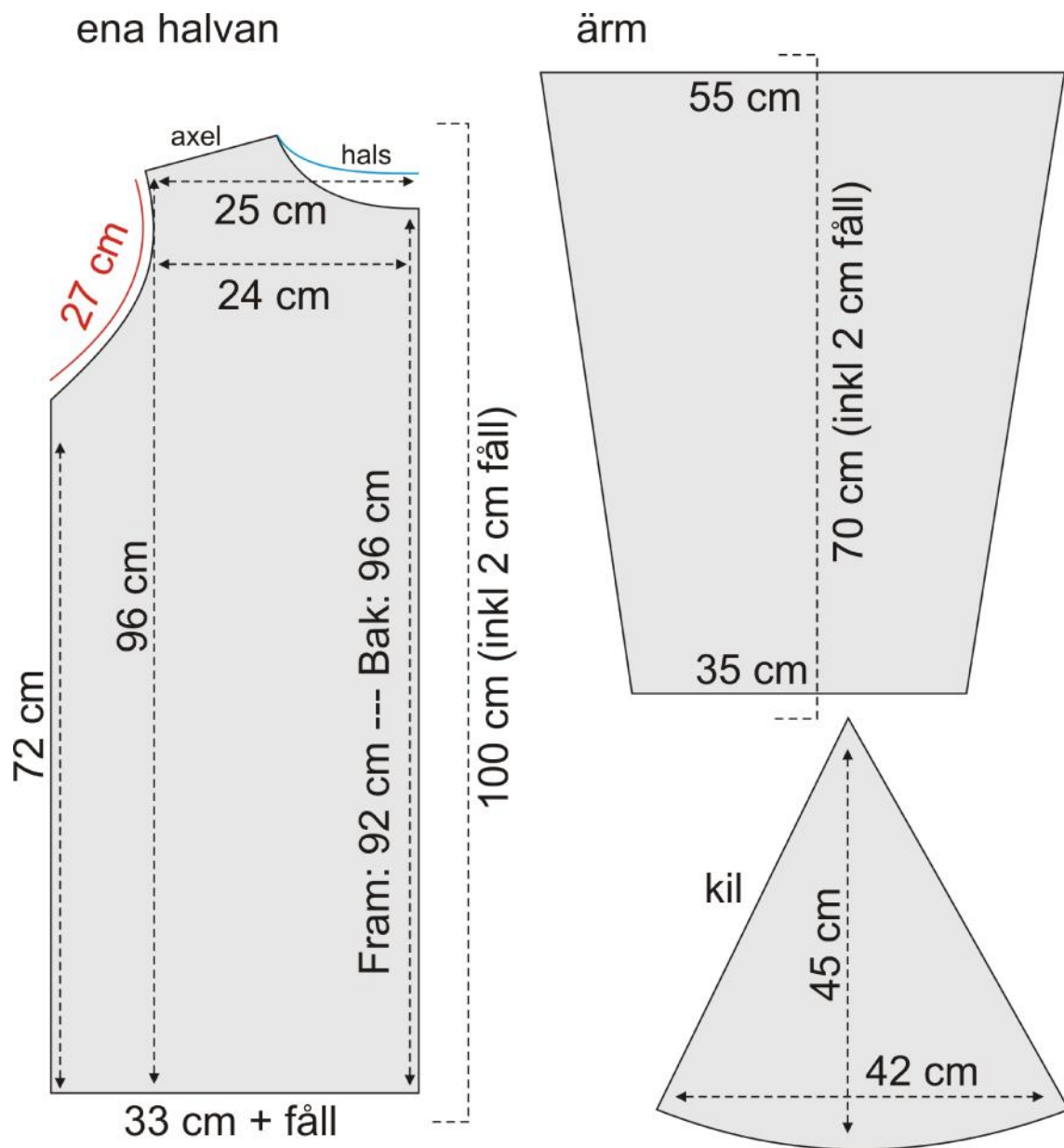
## KILARNA

- Kvinnor som vill att kjorteln ska gå ner över knäna, bör lägga till runt 30 cm (i kroppens längdriktning), vilket även gäller kilarna (slitsarna) i sidorna vars längd ökas lika mycket, men ändra inte på bredden eller vidden i nederkanten. Den räcker till med råge.
- För ryttare etc som vill ha extrem vidd på kläderna, kan man även lägga in en kil (en triangulär slits) framtill och baktill, men detta visas inte på mönstret nedan.
- Om personen är tjock, så öka bredden på fram- och bakstycket under ärmhålet. Med andra ord, låt kilen få sträcka sig ända upp till armen och anpassa dess form och bredd efter önskemål.

- Om personen är smal och man väljer en längd som bara går ner till låret (och inte över knäna), behöver man inte alltid ha kilar. Ifall man inte vill ha den ordentligt vid runt om midjan, kan man faktiskt hoppa över kilen helt och hållet, eller i varje fall minska på kilens bredd till hälften.

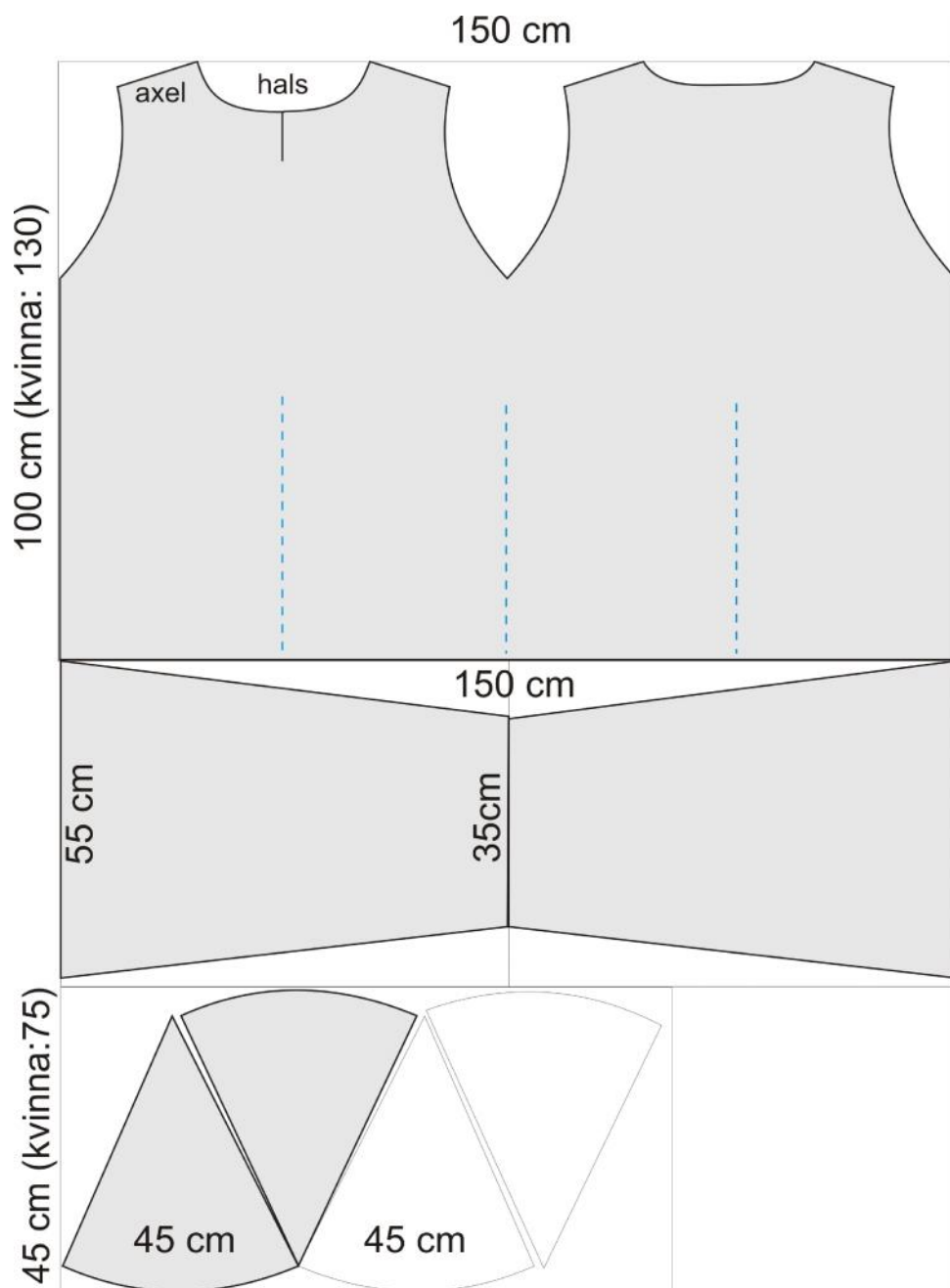
## ÄRMAR

- Ärmarna är extremt väl tilltagna i längd på mönstret och borde även räcka för långa karlar, så att ärmarna sedan kan anpassas i längd för personen som ska bära dräkten. Ett alternativ är att ha kvar de långa ärmarna och sedan justera med hjälp av resårband eller liknande som man har runt överarmen, för att hålla ärmen uppe på rätt plats.
- Vill man ha djupare uringning, eller längre sprund (lodrät uppskärning under hakan, där man kan ha knappar eller knytband etc) så är det bara att anpassa efter önskemål. Detsamma gäller sprund vid ärmens avslut nere vid handen.
- Ärmhålans storlek är ganska viktig, så var noga med att den svängda längden för ärmens början även motsvarar den hopstydda ärmens omkrets. Det kan vara väldigt svårt att få det exakt, så ha inte för höga förväntningar på passformen i början. Däremot är det inte så viktigt hur svängningen ser ut i sig, eller om avståndet från kjortelns nederkant och upp till ärmhålan ökar/minskar en aning. Därför bör du sy fast ärmen på sådant sätt att alla avvikelser rörande passformen hamnar i armhålan så att de inte syns.
- Lägg ärmens söm in mot kroppen ifall den inte ska synas utåt när armen hänger ner, men om ärmen har sprund så lägg sömmen istället ganska högt upp, men med dragning mot ryggen för att placera sprundet rätt nere vid handen.



Ena halvan framtill / baktill (x 4) samt ena ärmen (x 2) och en kil (x 0 / 2 / 4).  
 Alla måtten inkluderar 1 centimeters fall.





Hur det kan se ut när mönstret anpassas till tygrullen. OBS, ärmarna är väl tilltagna i längd och antalet önskade kilar kan variera från 0-4 stycken.

Med kvinna avses en lång dräkt ner över knäna och ett avslut strax ovanför fötterna, men dess mått måste förstas justeras för att passa den person som ska bära dräkten. De blåa streckade linjerna anger platsen för tre av de kilarna, såvida man inte slopar kilen framtill och baktill men behåller de två på sidorna.

## TURORDNING PÅ SÖMNADEN

För den skickilige sömmaren och sömmerskan, spelar det ingen större roll vilka sömmar som sys först respektive sist.

Jag tycker att det har varit lättast att ta stegen i följande ordning:

- 1) Axlarna (från halsen och mot ärmen)
- 2) Halsen (fram- resp baksida)

### **Sidorna**

- 3) Från ärmhåla till kil
- 4) kilens enasida, fortsätt sy mot kjorteln nederkant
- 5) kilens andra sida, sy mot nederkanten
- 6) Sy ihop ärmen i dess längdriktning (börja vid ändänden, intill handen)
- 7) Sy fast ärmen i ärmhålan (ärmens söm bör vändas in mot kroppen för att inte synas), men vänd ärmen in-och-ut först ifall du inte har gjort det redan

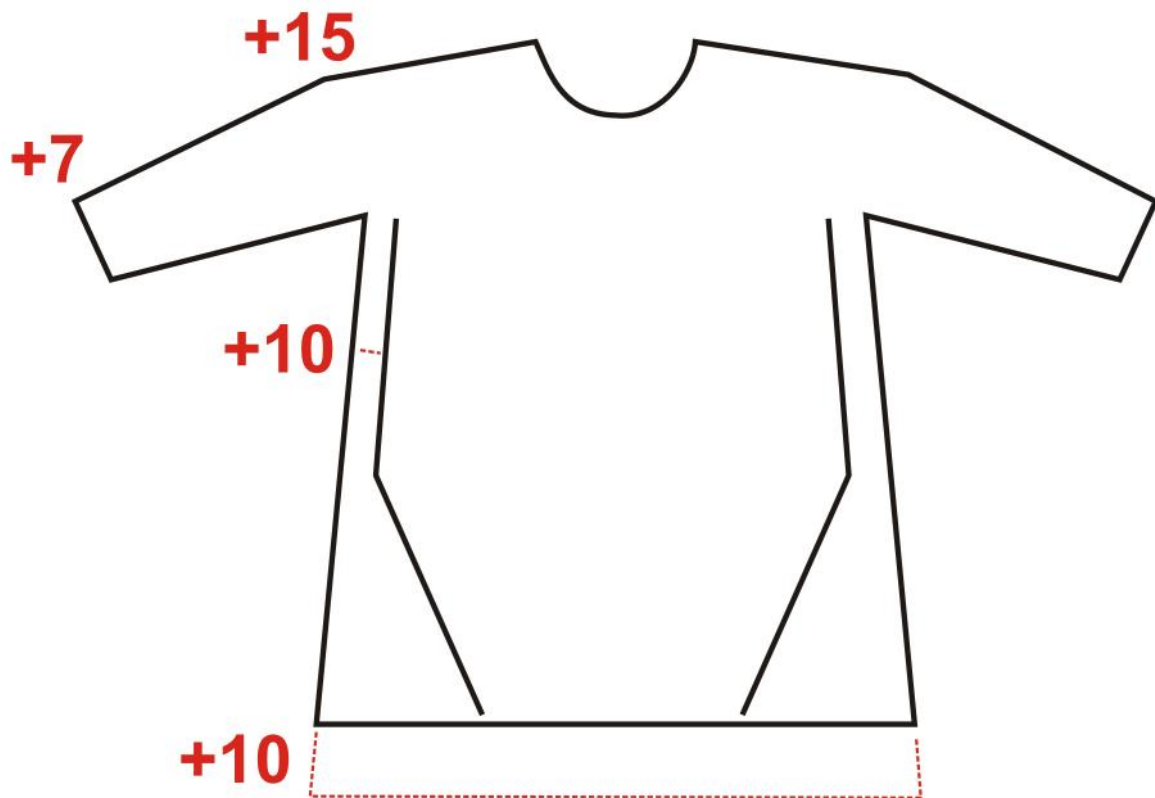
Prova kjortens och gör de sista justeringarna på dess längd samt ärmarnas länd

- 8) Fålla ärmar och kjortelns nederkant

## EXTRA KRAFTIG PERSON

Om man exempelvis ska sy till en man som är 180 cm lång och har ett midjemått runt 130 cm, kan jag föreslå följande justeringar.

- Förlängd kjorteln 10 cm så den kommer längre ner mot knäna.
- Lägg in en jämbred tygremsa i sidan (ungefär som kilen samt på båda sidorna så klart), ända från ärmhålan och hela vägen ner, om förslagsvis 10 cm i bredd.
- Justera ärmarnas bredd (men inte nödvändigtvis dess längd), vilket kan vara svårt, men öka bredden upptill med 10-15 cm och i nederkant vid handen med 5-7 cm.
- Urringningen framtill, under hakan, bör också sänkas runt 3-4 cm.



*Förslag på ökning av måtten för större personer.*

# TUNIKA

Påminner mycket om en kjortel, men tunikan går inte ner över benen mer än nödvändigt. Dessutom är det ofta ett tunt tyg. En annan viktig skillnad är att tunikor brukar ha olika öppningar och mer komplicerade arrangemang med knäppningen i halsen. Likaså kan de ha snörningar på mage och rygg för att öka passformen, vilket ofta är betydligt viktigare än för en kjortel. Därtill kan det finnas mängder med förslag på formvariationer rörande ämarnas avslut och nederkanten, samt eventuellt krage vid halsen.

Tunikan följer ett enkelt mönster, som man sedan kan varieras hur mycket som helst efter sina egna önskemål.

# BYXOR

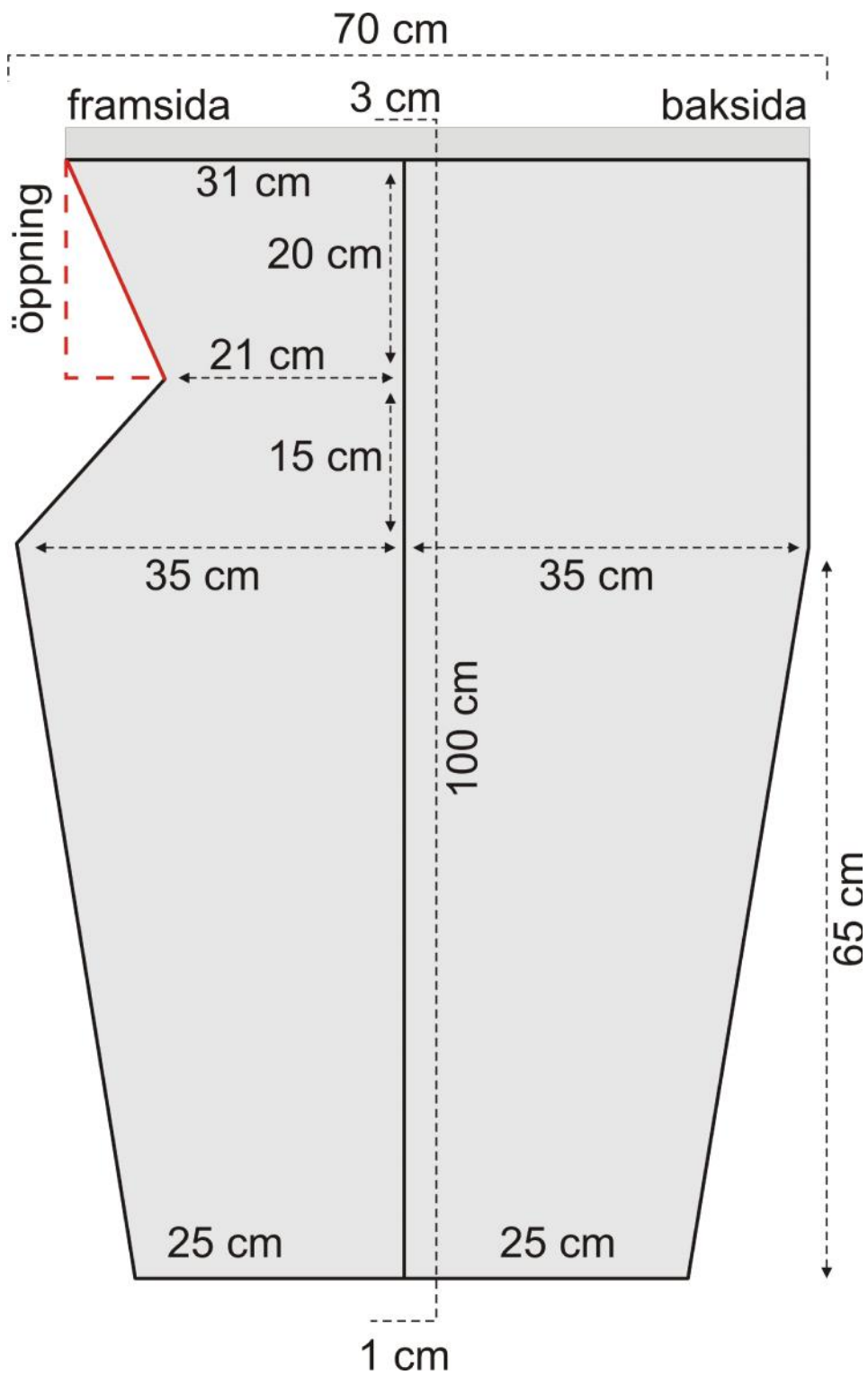
## ALLMÄNT

- Rita upp mönstret på ett grovt papper och klipp ut det.
- Lägg det på tyget och klipp ut tygbitarna.
- 1 cm som sömsmån räcker i regel, såvida det inte är något särskilt som eftersträvas. Vill du öka på så är det bara att lägga till efter önskemål.
- Tänk på att tyg emellanåt har olika utseende på respektive sida, avig resp rät, så när du klipper ut olika delar som sedan ska sammanfogas, måste de matcha varandra.
- Om tyget är tunt eller riskerar att fransa sig, är det bra att sy runt hela kanten med zick-zack stygn först.

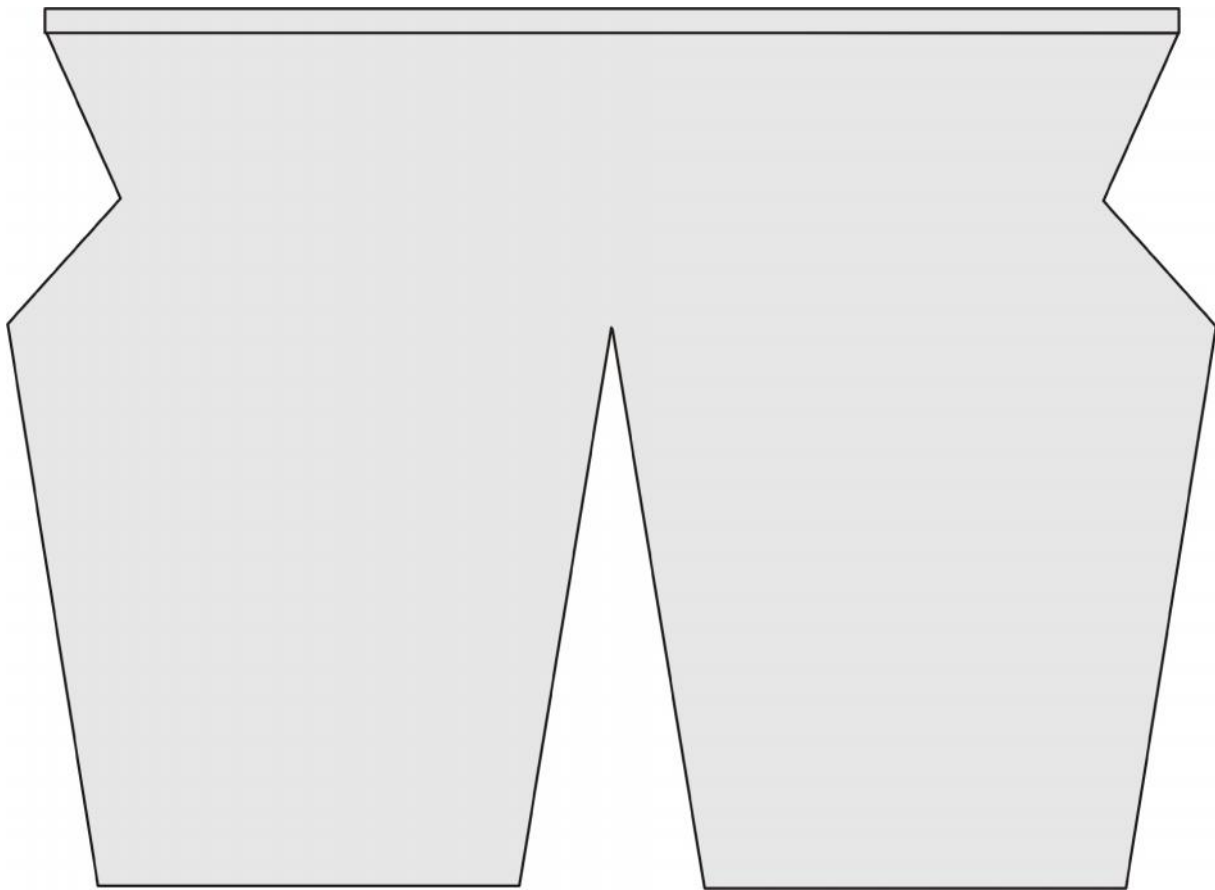
## SPECIFIKT

- Yviga och breda byxor brukar sällan vara något problem, men var noga med längden.
- 3 centimeter i ovankant är reserverat för att kunna sy en kanal där man kan ha ett rep av något slag, men om man väljer en annan lösning att foga samman framsidans två delar, så räcker det med 1 cm för fällen.
- Öppningen framtill på byxorna, är tänkt att vara två tygbitar som ligger omlott så att öppningen försluts. Här kan man göra på olika sätt, beroende på hur mycket tyg man vill ha som ligger dubbelt. Är man osäker kan man börja med att spara hela stycket framtill och sedan klippa ner efter önskemål, men jag tror nog att det slutar med den vinklade varianten i varje fall.
- Ifall man inte har kanal med rep för att knyta ihop byxorna, kan man sy fast kardborrband, eller sy in resår, eller sy ihop byxorna helt och använda hängslen. Det finns många alternativ.

Jag är själv 171 cm lång och då är detta bra:



*Ena byxbenet. Det andra byxbenet spegelvänds i händelse av att tyget har olika färgskiftningar eller struktur på avig- respektive rätsidan. Alla måtten inkluderar 1 centimeters fäll. Ovankantens tillägg på 3 centimeter gäller bara ifall man ska ha en kanal för rep eller resorband etc.*



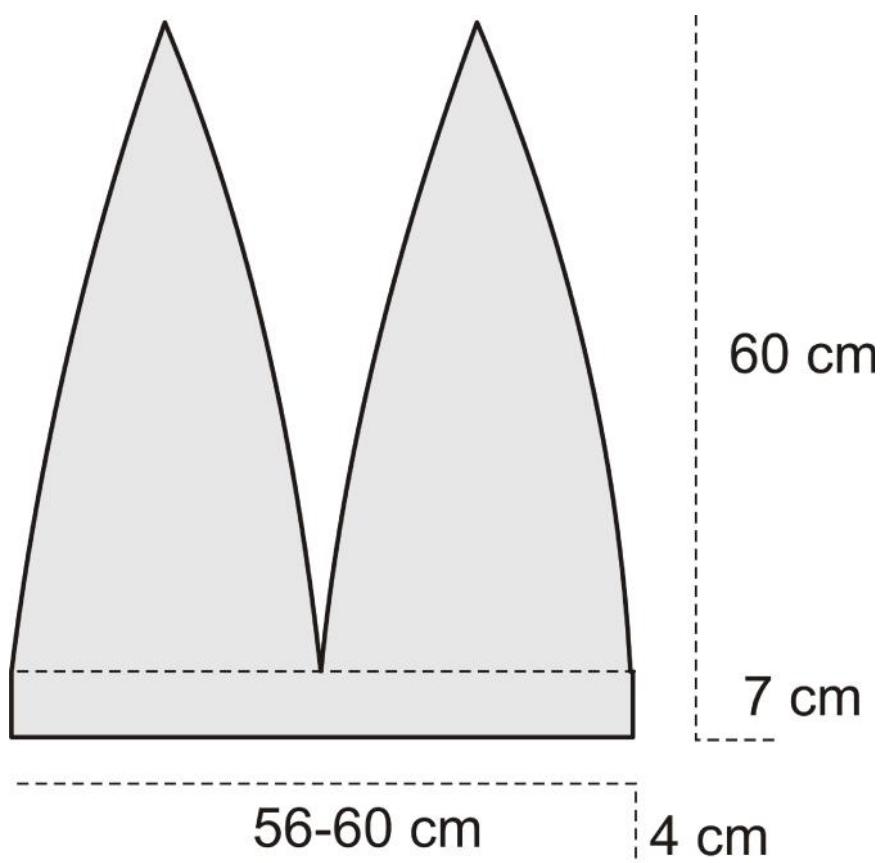
*Hela byxan med båda byxbenen och med möjlighet att göra en kanal överst. Hur det kan se ut när man ritar upp mönstret på tyget, varefter det bara är att klippa och sy.*

# LUVA

Ganska enkelt. Kanterna behöver inte alls vara svängda utåt, utan kan lika gärna vara raka. Den här luvan hänger ner till axeln och något till. Det svåraste är att få rätt omkrets runt huvudet. Mät på den eller de personer som ska ha luvan, för det kan skilja en hel del.

I detta fall är fällan extremt stor eftersom den även ska vara en prydnad.

Alternativt kan man låta de båda flikarna få sitta ihop, så det bara blir en enda söm.



*Luva med två flikar och med en längd så att toppen hänger ner på axeln.*



# HUVOR

Lite svårare än luvor.

I likhet med kjortlar och tunikor finns det mängder med önskemål av skilda slag.

- Ska hela axlarna täckas, eller ska den rent av gå ner på ärmarna?
- Ska struten från hättan vara lång eller kort?
- Ska den vara hopsydd under hakan eller knäppbar?

Mallen nedan är bara ett tämligen enkelt förslag, som man sedan kan utveckla vidare beroende på hur man vill ha det.

# MANTEL

## TVÅ TYPER

Det finns många olika typer av mantlar. Nedan kommer två varianter att visas, dels med axlar, dels utan axlar. Den förstnämnda sitter bättre eftersom tyngden vilar på axlarna, medan den andra går fortare att sy.

- Med figursydda axlar
- Utan figursydda axlar

## VAL AV TYG

- Välj gärna ett grovt tyg så att den faller tungt.

## PERSONENS LÄNGD

- Utgå från personen som ska ha den och mät upp lämplig längd på manteln, alltså från personen nacke ner till vaden, så lång som man vill att manteln ska vara. Somliga vill ha en mantel som nästan släpar i marken, andra vill att den bara ska gå ner till knäna.
- Det gör ingenting om manteln är något kortare framtill än baktill på ryggen. Det kan vara att föredra, eftersom den hänger lite annorlunda.

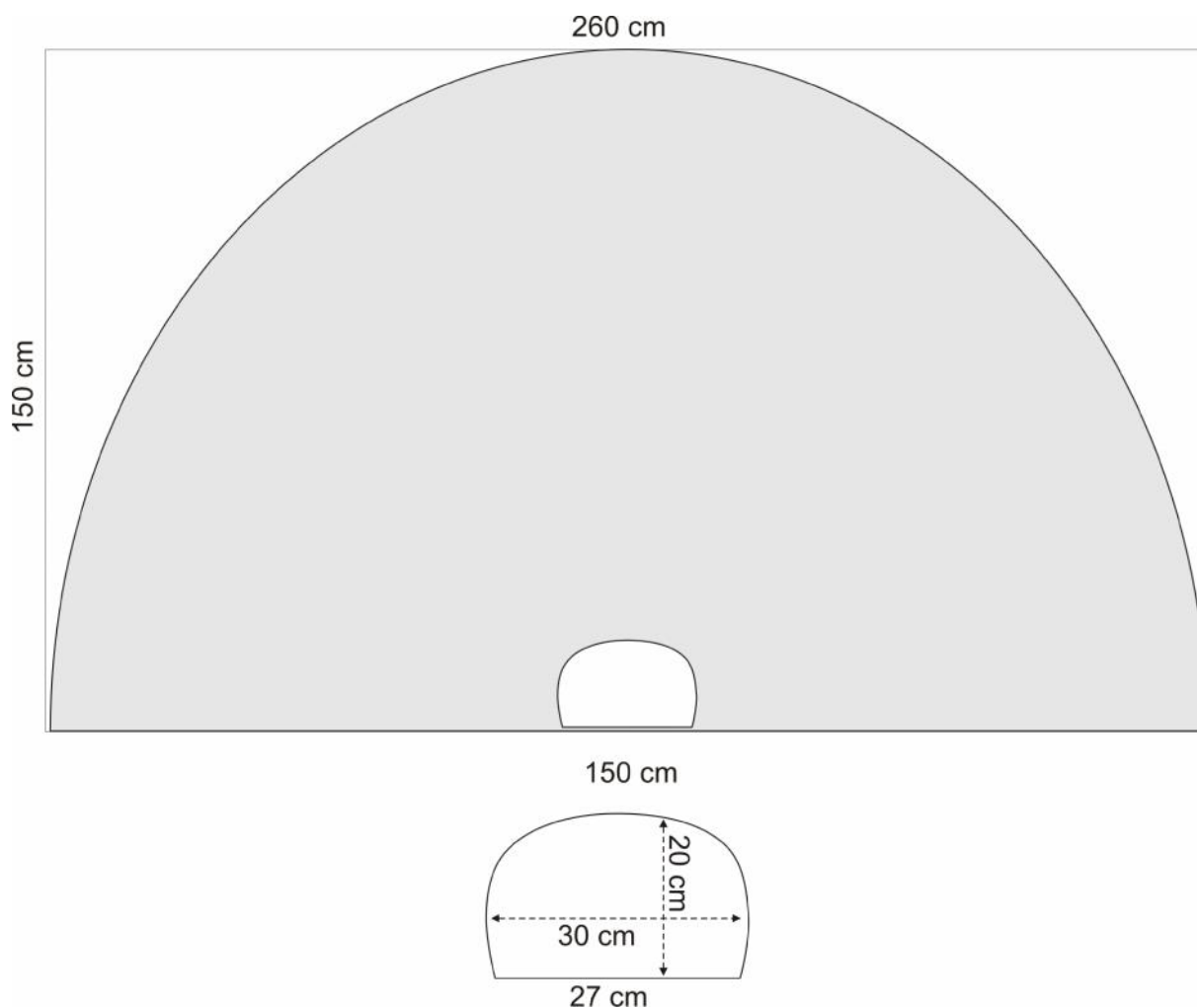
## ATT FÄSTA IHOP MANTELN UNDER HAKAN

- Under hakan kan man ha ett mantelspänne eller snoddar som knyts. Ett förslag är att ha öljetter här för att förstärka tyget, ifall man har snoddar eller dylikt.

## MANTEL UTAN FIGURSYDDA AXLAR

- Utgå från personens längd.
- Mät upp, klipp ut och fälla runt om.

Mallen nedan ger en mantel som blir ungefär 145 cm lång på ryggen om tyget är 150 cm brett.



*Mantel utan figursydda axlar (knäppt 130 cm lång), där hela tygets bredd används. Nedan: Detalj rörande halsskärningen, men dessa mått avser den färdigsydda halsen, alltså måste man lägga till för fällan. OBS!! Ibland kan dessa mått för halsens urskärning uppfattas som för stor.*

## STOR ELLER LITEN URSKÄRNING FÖR HALSEN?

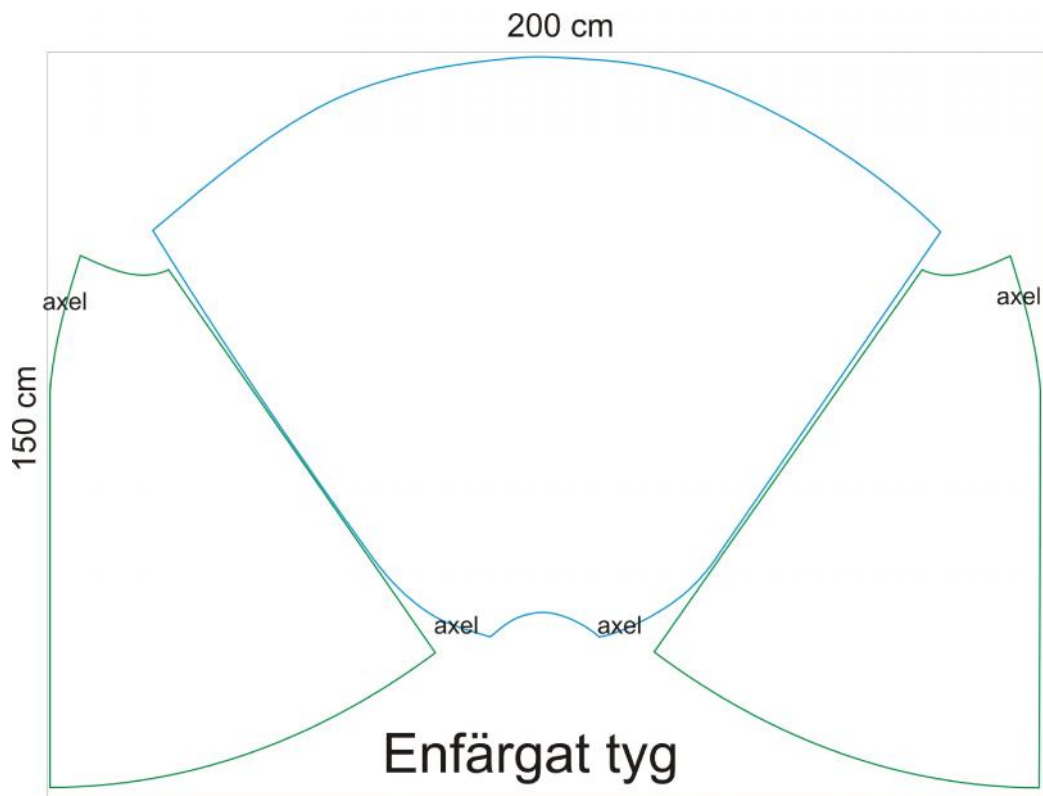
En halsöppning i manteln, med måtten 30 cm i brede och 20 cm djup, kan uppfattas som alldeles för stor. Därför vill jag rekommendera alla att börja med en betydligt mindre halsöppning, så som 2/3 det vill säga 20 cm i bredd och bara 10-15 cm i djup. Egentligen ligger problemet runt axlarna. Om man har bra urskärning för axlarna så manteln vilar tungt på axlarna, faller sig halsöppningen naturligt, men om man syr manteln i ett enda stycke utan åtgärder för axlarna, kommer manteln glida ner på ryggen till den stoppas av halsnodden som knyts under hakan.

Så antingen bör man ha liten urskärning för halsen, eller en bra anpassning till axlarna ihop med en större urskärning för halsen.

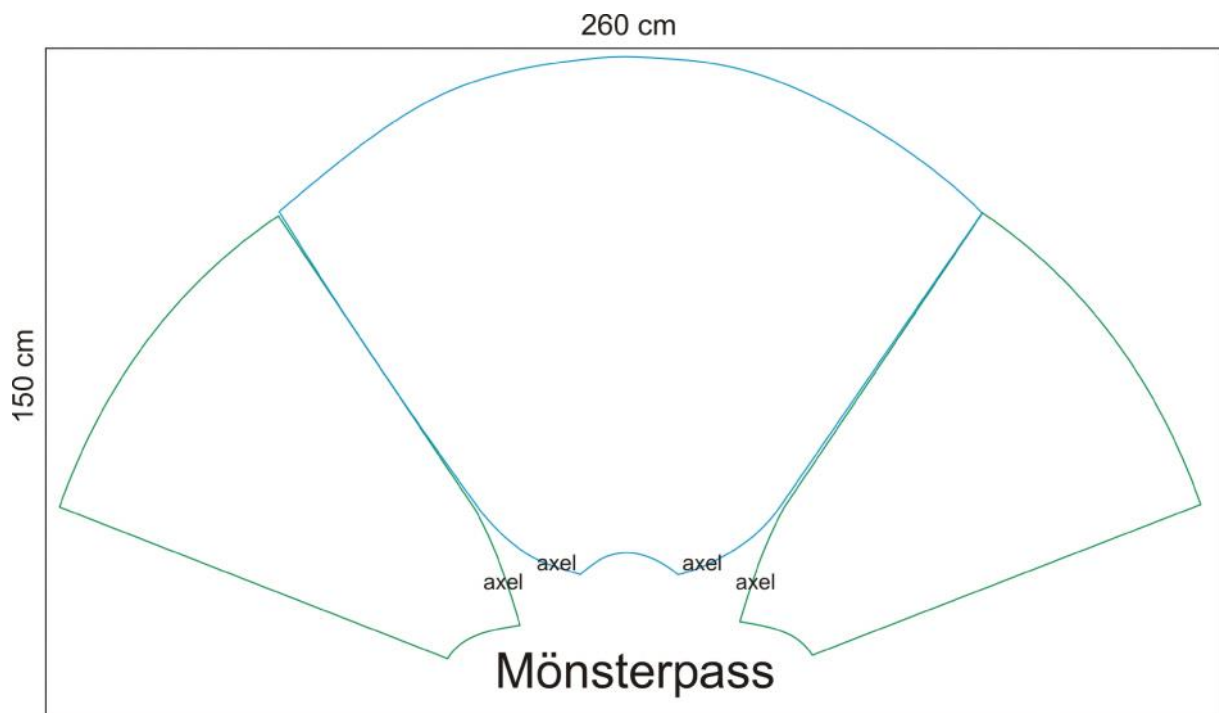
## MANTEL MED FIGURSYDDA AXLAR

- Har man enfärgat tyg, gör man i princip likadant som ovan. Då kan det räcka med 2 meter tyg.
- Har man ett mönstrat tyg som man måste ta hänsyn till, behöver man tänka sig för hur man sätter bitarna. Det finns många förslag varav en av dem visas nedan. Då behöver man i regel minst 2,6 meter tyg.

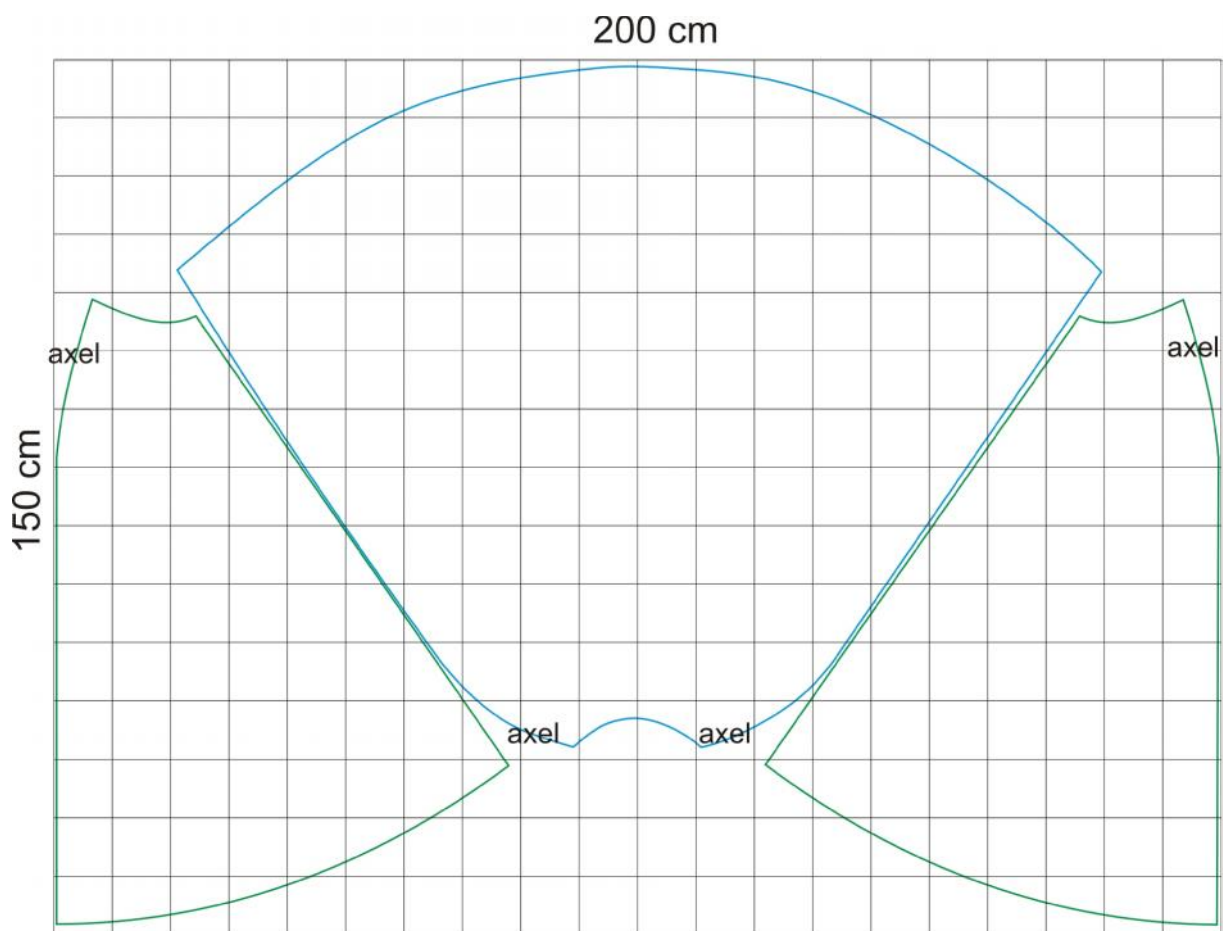
Mallen nedan ger en mantel som är 20 cm kortare än den som är ovan, alltså runt 110 cm.

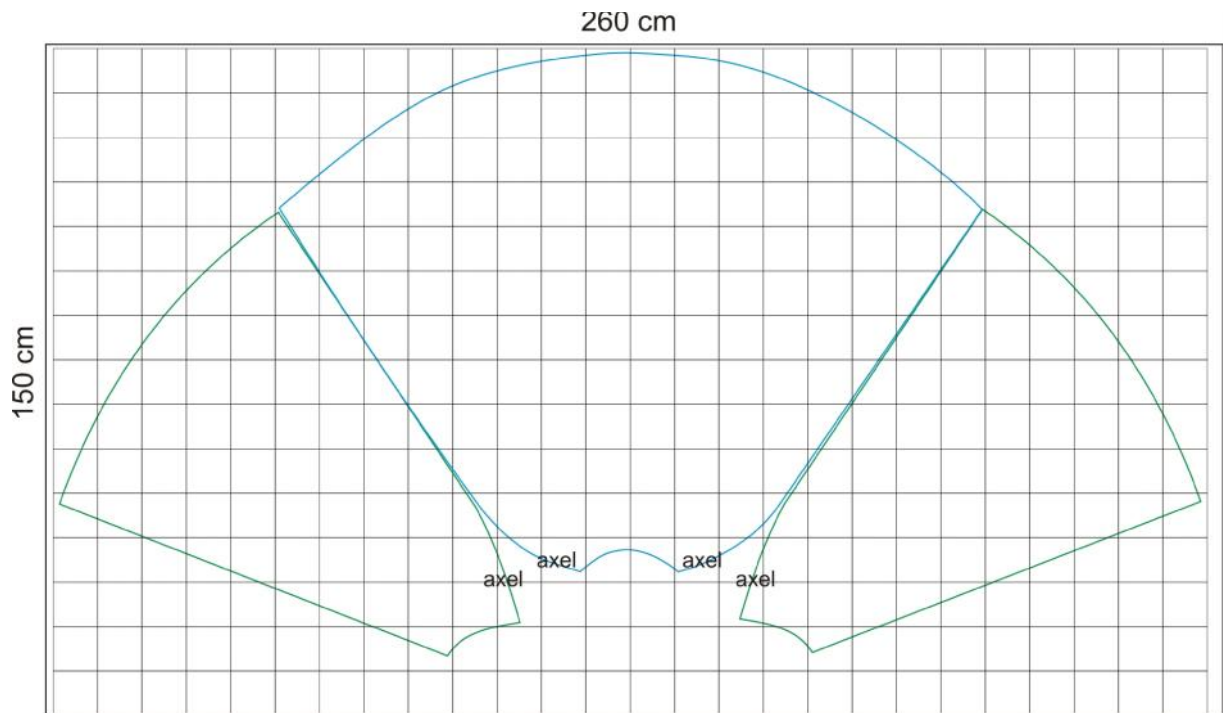


*Det tre delarna som ska fållas och sys samman. Sidostyckena vrids ett halvt varv, varefter man får en mjuk rundning över axlarna, vilket gör att manteln hänger ganska ledigt och bekvämt.*



*Det tre delarna som ska fällas och sys samman. Sidostyckena behöver inte klippas isär från ryggstycket. Det räcker med att man klipper upp för axlarna.*





*Samma som ovan, men med rutnät à 10 x 10 cm, för att få till formen.*

# BENLINDOR

Egentligen skulle det här kapitlet komma först. Något enklare än benlindor och armlindor finns inte.

Välj ett lämpligt tyg, gärna lite grovt men mjukt, såsom ylle.

## MÅTT

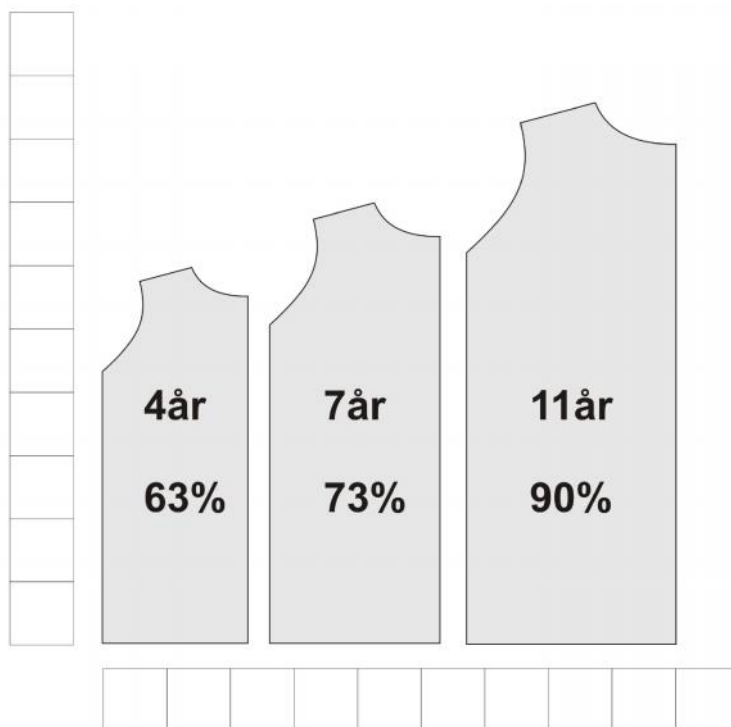
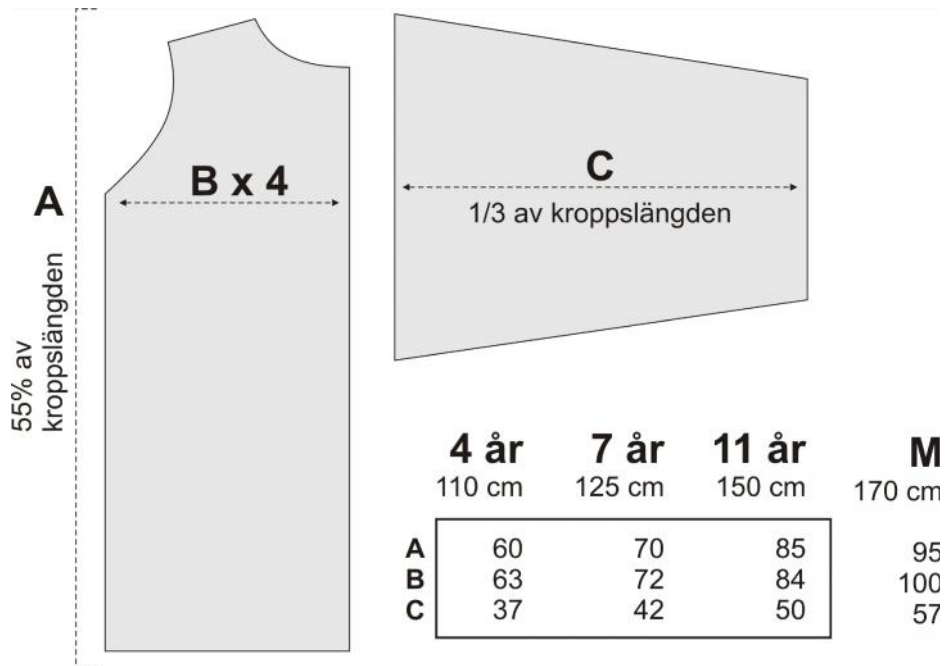
- Välj en lämplig bredd, låt säga 8-10 cm för armar och 10-12 cm för ben (men önskemålen kan variera mer än så). För mig räcker det gott med de mindre måtten.
- Klipp så långa remsor som möjligt från tygrullen, vilket brukar bli runt 150 cm långa. Sedan måste man skarva för att få den rätta längden. Själv föredrar jag en längd på närmare 2,5 meter, medan andra vill ha drygt 3 meter per benlinda.
- Fålla sedan kanten och skarva ihop dem vid behov, varefter lindorna är klara.

## Hur man fäster benlindorna

Börja vira nere vid foten och linda upp till vadens slut, strax under knäet (eller tvärtom). Sista biten av lindan ska antingen stickas innanför föregående varv, för att låsas, eller fästes på annat lämpligt sätt. Själv föredrar jag att använda karborband, så att det inte går upp, men det måste döljas väl. Ska de bara användas vid fotografering duger det gott med svarta säkerhetsnålar.

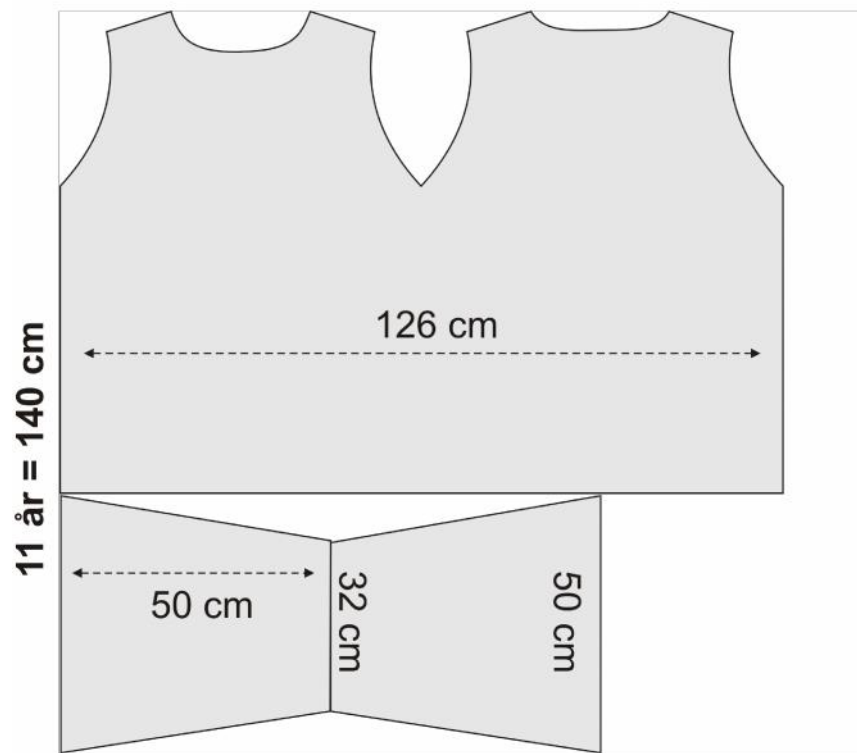
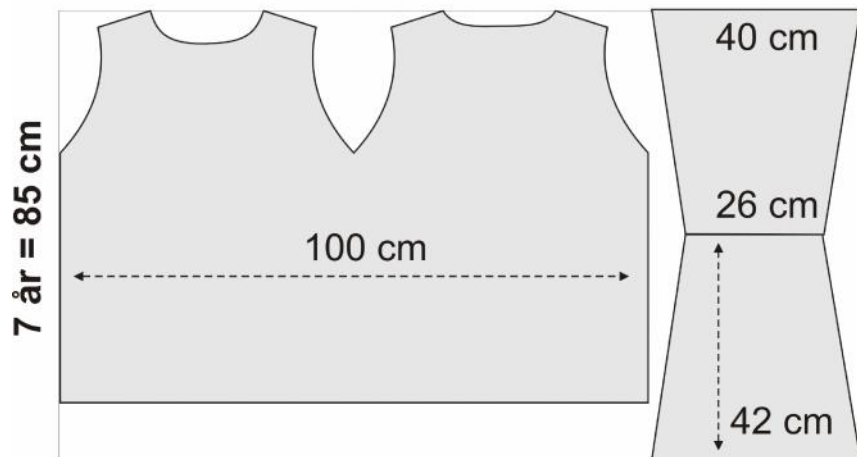
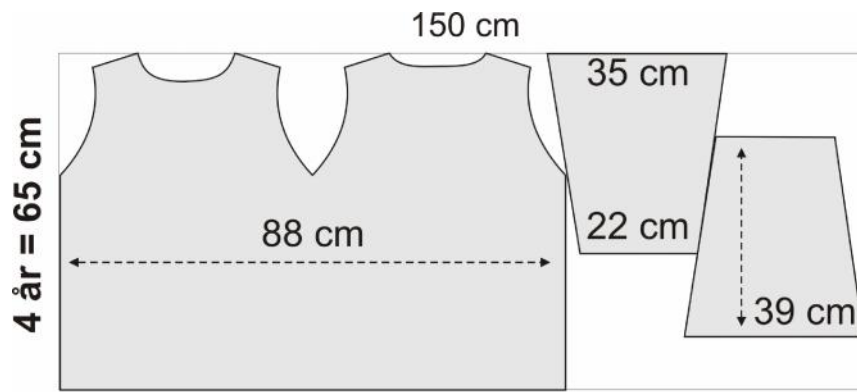
# BARNSTORLEKAR

Ganska enkelt när det gäller den här typen av kläder. Se tabell nedan för några exempel. Man kan utgå från en vuxen i storlek Medium och sedan skala alla måtten efter barnets ålder.



*Olika åldrars procentuella storlek jämfört med Medium.*





*Hur det kan se ut när mönstret är uppritat på tyg.*

## Sedan återstår ...

Just det, bara för att man har kommit så här långt, innebär inte det att man är färdig. Tvärtom, det är nu som det skojiga jobbet börjar. Så vi tar det från topp till tå, fast tvärtom.

## SKOR

Alldeles för svårt och komplicerat att göra själv. Köp på second-hand och rea, eller fråga personerna som ska vara med ifall de har vettiga skor själva. I värsta fall får man tejpa över onödiga nitar etc med svart el-tejp (billigt i en järnaffär), eller lägga på benlindor så att alla färgglada partier och fula skosnören täcks.

För tomtar duger det gott med grova ullstrumpor. De behöver inte ha skor.

## BEN-BEKLÄDNAD

Om man av något skäl inte gillar min mall för byxor, eller vill finna en annan väg framåt, så föreslår jag att man antingen använder någon form av mjukisbyxor, haremsbyxor, sweatshirts byxa, leggings, tights etc. Gärna svarta eller mörkbruna. Välj det billigaste eller det som passar bäst.

Det går att fuska ganska ordentligt vad gäller benbeklädnaden, för det är få som tittar riktigt noga vad man har för byxor, såvida de smälter in i helheten, vilket de ofta gör om de är mörka och stilrena.

## BÄLTE & BÄLTESVÄSKOR

Har du material, gör ett skärp eller bälte själv. I annat fall, köp lämpligt material eller färdiga skärp på second-hand eller på någon bra site på Internet som har vettiga priser. Många bälten och väskor är oförskämt dyra, men det finns undantag.

Det finns ganska mycket som man kan hänga i bältet som ser bra ut. Ett upprullat rep är ett sådant exempel.

## SMYCKEN

Här finns det mängder att välja mellan, såväl dyrt som billigt. Använd det du har tillgång till, såvida det passar in.

- **HALSSMYCKEN** finns i mängder med varianter.
- **MANTELSPÄNNEN**, svåra att fästa på en vanlig tunn tunika och kjortel. De kräver i princip att man har en hård och stabil läderbrynja.
- **HÅR-DEKORATIONER** finns också många olika typer och kan vara väl värt att investera i, särskilt för kvinnor som ska uppmärksammas.

## LÖSHÅR

**PERUKER**, hårnålar, flätessnoddar etc

Peruker är emellanåt ett måste. I synnerhet för kortklippta personer eller de som har alltför moderna frisyrer. Antingen skaffar man en hel peruk, eller bara en uppsättning löshår som fästes i nacken och kan hänga ner över axeln.

Äkta hår är vansinnigt dyrt, men de syntetiska kan variera från makalöst bra till löjligt fula. Går man upp lite i pris, ökar kvaliteten markant. Så köp inte billiga peruker, som aldrig används. Det är bortkastade pengar.

**LÖSSKÄGG, LÖSMUSTASCH** och hudlim.

Alla färdiga lösmustacher är billigt skräp som knappt ens duger på långt håll vid en fotografering. Enda möjligheten är att göra dem själv, vilket är ganska lätt om man nöjer dig med hyfsad kvalitet.

Fäst lösskägg och lösmustasch med hudlim. Ta helst den starka sorten. I annat fall kommer den lossna så fort man rör läppen eller svettas. Den starka sitter på ordentligt men är ändå förvånansvärt lätt att ta bort. Se till så att personen som använder detta har rakat sig först.

- Köp ull som är avsedd för tillverkning av lösskägg. De är hårt uppsnurrade när de kommer, så man måste dra ut det igen. Men gör det försiktigt så trådarna fortfarande håller ihop.
- Blanda gärna två eller fler färger, så det blir en naturlig skiftning.
- För mustasch = klipp av så mycket som behövs för hela längden, alltså båda sidorna.
- Blöt försiktigt och dra ut trådarna, så inte blir så krulliga. Ju mer du håller på, desto rakare blir mustachen.
- Vill man ha en riktigt naturtrogen mustasch även för det svåra avsnittet strax under näsan, eller göra riktigt proffsiga skägg, bör man titta på filmer på Internet för att se hur andra har gjort, steg för steg.



## SMINK och BLOD och diverse

Använd bara smink och penslar av lite högre kvalitet, för att undvika allergier och penselhår som sitter överallt där de inte ska finnas. Sådant är bara irriterande.

De allra flesta nöjer sig med ögonskugga. Det kan man ha i hela ansiktet, både för att se smutsig ut och för att göra en mer konstnärlig sminkning. Läppstift, eyeliner och mascara, samt lösögonfransar kan också vara bra att ha. Somliga vill göra ordentliga sminkningar och använder även foundation, för att få en djupare lyster i ögonskuggan.

Om du köper smink på Internet är det lätt att få ”modern” smink som är glittrande, speciellt gäller det ögonskugga. Håller man på med Fantasy vill man snarare ha rena färger. Därför kan det vara bättre, och billigare i längden, att gå till en affär och se vad man köper, så man inte blir överraskad och besviken.

Teaterblod kan köpas av skiftande kvalitet. De dyrare är att rekommendera, för de är bra på alla sätt. De finns i olika färger, såsom färskt blod och torkat blod. Om man blandar ”torkat blod” med vatten, blir den ljusare och ser ut som färskt blod. Däremot blir den genast mer lättfluten och kan vara svår att hålla på plats på exempelvis svärds klingor.

Allt sådant teaterblod är extremt kladdigt, smakar illa om man får det i munnen, samt stelnar aldrig. Därför måste man tvätta rent allting efteråt, med tvål och vatten eller bara vatten, så man slipper få kladdiga blodfläckar överallt.

## Rengöring

Är man utomhus får man inte glömma rengöringsdukar, vatten och annat som kan användas för att tvätta bort smink och blod, innan man återvänder till civilisationen igen.

## LITE FUSK samt störande detaljer

Ibland måste man fuska ganska ordentligt. Det gäller inte minst alla vanlig kläder som de flesta väljer att ha under sina Fantasy- eller Gråtomtekläder. Överlag kan man ha sina vardagliga kläder som vanligt och sedan bara dra på sin Fantasyutstyrsel.

### Överkropp

Se till så att inte moderna kläder sticker fram i halsöppningar, ärmar etc. Svarta eller naturfärgade (brunt, grått, mörkgrönt) T-shirts smälter ofta väl in under tunika och kjortel, såvida de inte har märken eller texter uppe vid halskanten. Detta är att föredra över personens vardagskläder.

### Ben

På samma sätt kan man använda sina Fantasy-byxor över sina vanliga byxor.

### Huvud

De som har peruk måste se till så inte det egna håret syns, vilket gäller i högsta grad om man har en annan hårfärg.

### Klockor och egna smycken

Självklart bör personer som klär ut sig ta av sig armbandsklockor etc. Däremot är det upp till sammanhanget om man även ska ta av ringar, örhängen och annan personlig utsmyckning.

### Övrigt

Se till så att personer inte har sin mobiltelefon eller annat i sina fickor på ett sådant sätt att de syns. Mjukisbyxor samt en mobil som är nedstoppad i en ficka, kan bli rena katastrofen. Det syns direkt. Använd en bältesväska istället.

## SAMT

- **ÄRMSPÄNNEN** som dras åt strax ovanför armbågen, så inte armen blir för lång
- **KANTBAND**, på kläderna med passande mönster, vilka ofta är svåra att hitta samt ofta oförskämt dyra när de är riktigt snygga.
- **KNAPPAR**, för att fästa ihop halsöppningar etc.
- **NITAR** och annan dekoration på kläderna.
- **LATEX** för att göra egna masker etc
- **VATTENFLASKA** och allt annat som jag inte har tagit med, oj, oj, oj ... det tar aldrig slut.

## LITEN BILDKAVALKAD



*Kjortlar och mantel. Personen i mitten har dock köpta kläder.*





*Kråkdräkten, som utgår från vanlig kjortel samt mantel.*



*Teaterblod.*



*Gråtomtar, med enkelt förkläde samt raggsöcker.*